

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av utbildningen på
språkintröduktion i gymnasieskolan vid Sunne
Gymnasieskola/Brobv i Sunne kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Sunne Gymnasieskola/Broby

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av utbildningen på språkintruktionsprogrammet under våren och hösten 2016. Granskningen vid Sunne Gymnasieskola/Broby i Sunne kommun ingår i detta projekt.

Sunne Gymnasieskola/Broby besöktes den 25-27 oktober 2016. Ansvariga inspektörer har Thomas Nilsson och Ulrika Foss Rudbeck varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av utbildningen på språkintruktionsprogrammet i gymnasieskolan genomförs i ytterligare 41 skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en publikation. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Skolinspektionen har följt två elevers utbildning vid språkintruktionsprogrammet i denna granskning. Elevnamnen *Omar* och *Poyan* i denna rapport är fiktiva och används endast för att underlätta läsningen.

Bakgrundsuppgifter om Sunne Gymnasieskola/Broby

Utbildningen vid skolenheten omfattar naturvetenskapliga programmet, samhällsvetenskapliga programmet, industritekniska programmet, samt de fem intruktionsprogrammen. Vid skolenheten finns en rektor.

Vid tidpunkten för skolbesöket finns det enligt redovisade uppgifter från rektor totalt 274 elever vid skolenheten, varav 105 elever studerar på språkintruktionsprogrammet. Den största ökningen av elever har skett läsåret 2015/16, då ökade antalet elever vid språkintruktionsprogrammet från 36 till som mest 90 elever.

Eleverna är fördelade i åtta olika undervisningsgrupper baserat på deras språknivå i svenska, med en ansvarig mentor för varje undervisningsgrupp.

Resultat

1. Utformas utbildningen så att den är flexibel och anpassas efter elevernas skiftande förkunskaper och utbildningsbehov, med avseende på studietakt, omfattning och innehåll?

Frågeställningen fokuserar på i vilken omfattning huvudmannen, rektorn och skolpersonalen erbjuder eleverna en flexibel utbildning utifrån deras skiftande behov och förutsättningar. Det handlar om huvudmannens plan för utbildningen, kartläggning av elevernas kunskaper, den individuella studieplanen och hur den planen följs upp och omprövas. Forskning och identifierade framgångsfaktorer pekar på vikten av att riktlinjer finns för organisation och mottagande av nyanlända elever såväl som att en inledande bedömning genomförs av elevens kunskaper och erfarenhet. Framgångsfaktorer är också att utbildningen och undervisningen planeras och genomförs utifrån det bedömningen visar om elevens förutsättningar och behov samt att elevens utveckling mot utbildningens mål kontinuerligt utvärderas.¹

Flexibel utbildning

Av den dokumentation från huvudmannen som inkommit till Skolinspektionen inför granskningen framgår att det inte finns någon plan för utbildningen vid språkintruktionsprogrammet. Detta bekräftas i intervjuer med politiska företrädare, verksamhetschefen (företrädare för förvaltningen) och rektorn.

Granskningen visar dock att eleverna vid språkintruktionsprogrammet ges möjlighet till en flexibel och anpassad utbildning efter elevernas skiftande förkunskaper och utbildningsbehov, med avseende på studietakt, omfattning och innehåll. Exempel på detta är att eleverna ges möjligheter att studera svenska som andraspråk och samtliga övriga grundskoleämnen, utom teknik, utifrån elevernas förutsättningar. Eleverna flyttas mellan studiegrupper (nivå) i takt med deras kunskapsutveckling i såväl svenska som i andra ämnen. Skolan erbjuder dessutom språkintruktions elever möjligheter att studera gymnasieämnen. Eleverna ges också möjlighet till motivationshöjande insatser såsom skuggning vid nationella gymnasieprogram, studiebesök vid olika samhällsfunktioner och utbildningsanordnare. Dessutom kan studietiden på programmet variera utifrån elevernas behov och förutsättningar. Vid intervjutillfället

¹ Redovisning av plan för genomförande av insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever och vid behov elever med annat modersmål än svenska, Regeringsuppdrag 2015 (Dnr 2015:779), Skolverket

med rektorn respektive studie- och yrkesvägledarna framkommer att skolan har som mål att eleverna ska ha uppnått behörighet att söka sig vidare till fortsatta studier eller yrkesliv inom två år efter inskrivningstillfället vid skolan. Det finns vid skolan också kända och vedertagna rutiner för såväl inledande som fortlöpande kartläggningar av språkintrouktionselevs bakgrund och utbildningsbehov. Intervjuer med rektorn och lärare samt redovisade scheman för *Omar* och *Poyan* visar att utbildningen bedrivs som heltidsstudier.

Kartläggning

Vid skolenheten finns det kända rutiner för kartläggning av nyanlända elevers bakgrund och utbildningsbehov, vilket berättas om i intervjuer med såväl de politiska företrädarna och förvaltningschefen som rektorn och övrig skolpersonal.

Den inledande kartläggningen, som sker vid *inskrivningstillfället*, innefattar exempelvis elevens skolbakgrund, språkkunskaper, hälsa och sociala situation, vilket bekräftas i redovisade inskrivningsdokument för *Omar* och *Poyan*. Som grund för detta arbete används Skolverkets kartläggningsmaterial. Vid det här tillfället deltar, förutom eleven själv, också *samordnaren* [socioonom med studie- och yrkesvägledarkompetens] och tolkstöd på elevens modersmål. I förekommande fall deltar även en kurator och elevens gode man. Skolsköterskan uppger i sammanhanget att hon deltar i den inledande kartläggningen enbart "*på förekommen anledning*". Att så sker ger *Poyan* konkreta exempel på vid intervju-tillfället.

Samordnaren överför information från inskrivningstillfället till lärarna i arbetslaget, vilket *samordnaren* är en del av. En lärare uppger dock vid intervjutillfället att "*helst vill vi att också en skolsköterska skulle vara med*" vid *inskrivningen*. Läraren säger vidare "*I idrott får jag inte reda på något, vi frågar om de kan simma och de svarar ja, men det är inte alltid det stämmer. Men det skulle varit intressant att veta något mer, exempelvis om de överhuvudtaget haft idrott som ämne*".

När eleven väl påbörjat sina studier sker, enligt intervjuad skolpersonal, fortlöpande kartläggningar i de ämnen eleven undervisas i, som involverar elevens lärare och *samordnaren*. Tolkstöd tillämpas vid behov och skolsköterskan deltar "*på förekommen anledning*". De kartläggningarna ligger, enligt rektorn och de intervjuade lärarna, till grund för planering av den fortsatta undervisningen och elevens studier. I några av de ämnen eleven undervisas i används, enligt lärarna, tester för att bedöma elevens kunskaper. Skolinspektionen har inför granskningen tagit del av genomförda sådana tester i matematik och modersmål (arabiska) för eleverna *Omar* och *Poyan*. I en av de redovisade matematiktesterna har uppgifterna översatts till arabiska. Att *Omar* och *Poyan* tagit del av testresultaten bekräftas vid intervjutillfället med respektive elev.

Rektorn uppger vid intervjutillfället att det förekommer att validering av elevers tidigare betyg genomförs vid skolan. I övervägande om validering handlar det, enligt rektorn, om hur snabbt eleven måste komma fram i sin utbildning innan eleven "faller för åldersstreck" för att kunna söka till nationellt gymnasieprogram.

Eleverna *Omar* och *Poyan* berättar vid respektive intervjutillfälle hur kartläggningar gått till och lämnar uppgifter som bekräftar skolans rutiner för detta. Båda eleverna berättar exempelvis om att det har funnits tolk på modersmålet närvarande vid det första kartläggningstillfället och att de då lämnat uppgifter om exempelvis intressen, sin skolbakgrund och långsiktigt mål med sin utbildning.

Förkunskaper och behov

Som nämns i inledningen av rapporten är eleverna fördelade i åtta olika undervisningsgrupper baserat på deras språknivå i svenska. Intervjuer med rektorn, lärare och studie- och yrkesvägledare visar att utformningen av utbildningen varierar mellan undervisningsgrupperna. I takt med att eleverna flyttas mellan undervisningsgrupper minskar tyngdpunkten på undervisning i svenska, och möjligheten att studera fler grundskoleämnen ökar. När eleverna nått de två "översta" undervisningsgrupperna har eleverna, enligt intervjuad skolpersonal, möjlighet att studera 15 grundskoleämnen och därmed nå behörighet att söka nationellt gymnasieprogram.

Eleverna är, enligt de intervjuade lärarna, involverade i utformningen av sin utbildning, det är "ytterst eleven själv som väljer" vilka ämnen han/hon vill studera. Men, säger lärarna, eleverna samtalar alltid med sin mentor om vilka ämnen som kan "vara smart" att studera. Detta bekräftas vid elevintervjuerna.

De studieplaner som redovisats för *Omar* och *Poyan* inför granskningen innehåller de ämnen och kurser eleverna undervisas i, uppgifter om undervisningsgrupp (nivå) samt när kurser startar och slutar. I planerna anges också de betyg som hittills satts efter avslutad kurs. I planerna anges inte elevernas kort- eller långsiktiga mål med utbildningen eller uppgifter om motivationshöjande insatser.

Granskningen visar att elevernas individuella studieplaner upprättas med utgångspunkt i elevernas förkunskaper och utbildningsbehov, och i samråd mellan eleven och mentorn. *Omar* och *Poyan* känner till sin studieplan, och uppger vid intervjutillfället att de ämnen de studerar återfinns i planen.

Det finns flera exempel på att utbildningen utgår från bedömningar av elevens behov och förkunskaper. Ett exempel är att eleven *Omar*, som studerat två år på

motsvarande naturvetenskapligt program i sitt tidigare hemland, studerar matematikkurser och modersmål på gymnasienivå. Ett annat exempel gäller eleven *Poyan*, som vid *inskrivningen* beskrevs som analfabet eftersom han inte hade gått i skolan tidigare. Lärarna berättar att de i sin undervisning sett att *Poyan* tillägnat sig kunskaper i engelska och matematik på annat sätt än genom skolgång i sitt tidigare hemland. Han får därför undervisning utifrån sina förkunskaper i de båda ämnena, och inte som om han nu påbörjat sina studier i de båda ämnena. Läraren i matematik säger att hon "*övertäckades, tog fram Skolverkets tester i matematik för att se vad Poyan kunde, och han var bäst i undervisningsgruppen på huvudräkning*".

Såväl *Omar* som *Poyan* tillhör de två undervisningsgrupper som studerar för att nå behörighet till nationella gymnasieprogram. De intervjuade lärarna uppger att eleverna i de två grupperna "*klarar sig utan studiehandledning*". *Omar* uppger att han tidigare haft studiehandledning på modersmålet, men inte har det längre eftersom han "*behöver mer svenska*". *Poyan* säger att han inte behöver studiehandledning på modersmålet eftersom svenska är hans bästa skolspråk.

Både *Omar* och *Poyan* studerar ämnet engelska. *Omar* berättar i sammanhanget bland annat att "*man måste kämpa mycket för att få betyg i engelska*". *Poyan* tycker, enligt hans lärare, att engelska är svårt. I intervjuer med rektorn och övrig skolpersonal betonas vikten av att ha kunskaper i engelska för fortsatta studier och i yrkesliv. För att gynna många av de nyanlända elevernas kunskapsutveckling i engelska har rektorn därför, när tillfälle gavs, anställt en arabisktalande engelsklärare.

Det finns också, enligt de intervjuade lärarna, läromedel på arabiska i naturorienterande och samhällsorienterande ämnen via så kallade inläsningstjänster. *Poyan*, som har erbjudits sådana läromedel säger att det inte gynnar honom eftersom hans bästa skolspråk är svenska.

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och utvärdering av elevens kunskapsutveckling och behov av utbildning sker, enligt såväl rektorn som lärare och *samordnaren* kontinuerligt som en naturlig del av undervisningen och genom olika former av tester och prov. Lärarna har dessutom regelbundna träffar i arbetslag för att bland annat diskutera enskilda elevers kunskapsutveckling. *Samordnaren* deltar regelbundet vid sådana träffar.

Som framkommer tidigare i rapporten flyttas elever mellan undervisningsgrupper i takt med att eleverna närmar sig betygssättning i de ämnen han/hon undervisas i och därmed ges möjligheter till studier vid andra utbildningar i gymnasieskolan.

Att elevernas utbildning provas och revideras vid behov ges exempel på i såväl lärar- och elevintervjuer som i redovisade dokument. Exempel på detta är att eleven *Omar* har flyttats till undervisningsgrupp två för att, som det uttrycks i redovisat dokument, *"utmanas och stimuleras i sin kunskapsutveckling"*. Dessutom studerar *Omar* gymnasiekurser i modersmål samt i matematik där kurserna ligger i linje med hans mål att studera vid naturvetenskapsprogrammet.

Dessutom ger lärare i matematik, engelska och svenska som andraspråk exempel på hur elever så snabbt som möjligt kan komma vidare i sin utbildning. När en elev blir klar med sitt ämne eller kurs mitt i en termin får eleven studera vidare i nästa kurs i det ämnet. En matematiklärare säger *"jag bromsar inte de eleverna som vill gå vidare"*, och en lärare i engelska säger *"i engelska jobbar de [eleverna] i egen fart, när eleverna är klara går de vidare"*. Att så sker bekräftas i Omars individuella studieplan och i intervju med honom. Omar säger dock vid intervjutillfället att *"Vet inte om det hade kunnat gå fortare, vet inte heller om de gymnasiekurser som jag läser nu kommer att hjälpa mig eller göra att gymnasieutbildningen blir kortare"*.

Omar och *Poyan* berättar att det är lärarna som bestämmer när de är klara med en kurs eller ett ämne, vilket bekräftas i intervjuer med lärarna och rektorn. Beslut om när en elev kan anses ha slutfört sin utbildning vid språkintruktionsprogrammet tas av rektorn, men i dialog med undervisande lärare.

Redovisad kvalitetsredovisning visar att verksamheten vid språkintruktionsprogrammet systematiskt och dokumenterat följs upp och utvärderas gällande exempelvis normer och värden, personal och organisation samt kunskapsresultat. Särskilt redovisas och utvärderas kunskapsresultat i svenska som andraspråk, engelska och matematik. Resultat tas tillvara och omsätts i utvecklingsområden för kommande läsår.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att utbildningen i alla delar är flexibelt utformad och anpassad efter elevernas skiftande förkunskaper och utbildningsbehov, avseende studietakt, omfattning och innehåll. Detta trots att huvudmannen inte beslutat om, och därmed har en plan för utbildningen på språkintruktionsprogrammet.

Genomförandet av utbildningen vid Sunne Gymnasieskola/Broby vilar på kartläggningar av elevernas utbildningsbakgrund och behov av utbildning som ger goda förutsättningar för planering av undervisningen och elevernas studier. Så som de individuella studieplanerna är utformade går det dock inte tydligt och konkret helt att utläsa elevernas kort- och långsiktiga mål med utbildningen eller uppgifter om motivationshöjande insatser.

Det finns väl kända och använda rutiner för uppföljning och utvärdering av språkintrouktionselevernans utbildning och kunskapsutveckling. Detta ger eleverna bra möjligheter att ta sig vidare till studier vid andra utbildningar eller till yrkesverksamhet.

2. Får eleverna studie- och yrkesvägledning som en integrerad del av deras utbildning, så att de stöds och vägleds inför deras framtida utbildnings- och yrkesval?

Frågeställningen fokuserar på om eleverna får studie- och yrkesvägledning av skolpersonalen som en integrerad del av deras utbildning, så att de får kunskap om och kan göra medvetna och självständiga val om sin studie- och yrkesinriktning. Det handlar alltså om att personalen på skolan ska informera och ge eleverna vägledning inför de val av kurser som erbjuds, om möjligheterna till fortsatta studier i och utanför gymnasieskolan och om framtida yrkesval och att den studie- och yrkesvägledning som elevernas får är en integrerad del av deras utbildning. En del av detta vägledningsarbete handlar också om att ge eleverna stöd i att formulera mål för sina studier. Vidare handlar det om att eleverna ska öka sin förmåga till studieplanering och att ta ställning till sin studie- och yrkesinriktning. Forskning visar på vikten av ett nära samarbete med omgivande samhälle för att utveckla utbildningen och dess kvalitet.²

Personal

För att täcka elevernas behov av vägledning inför val av utbildning och yrkesverksamhet har, enligt rektorn, "studie- och yrkesvägledarfunktionen förstärkts inför läsåret 2016/17" och ökat från en till två studie- och yrkesvägledare. En av studie- och yrkesvägledarna (*samordnaren*) har ansvar att vägleda eleverna vid språkintrouktionsprogrammet.

Rektorn uppger att språkintrouktionselevernans behov av studie- och yrkesvägledning är större än vad som erbjuds vid skolenheten, men att "det i alla fall är mycket bättre än närmast föregående läsår". Såväl rektorn som verksamhetschefen uppger dock att tillgången kan ytterligare förstärkas med en omorganisation inom verksamheten vid språkintrouktionsprogrammet.

² Redovisning av plan för genomförande av insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever och vid behov elever med annat modersmål än svenska, Regeringsuppdrag 2015 (Dnr 2015:779), Skolverket

Vägledning

De båda studie- och yrkesvägledarna berättar att de presenterat sig och sin funktion för undervisningsgrupperna på språkintruktionsprogrammet. Detta bekräftas vid intervjutillfället med *Omar* respektive *Poyan*.

De intervjuade studie- och vägledarna berättar att de vägleder eleverna vid språkintruktionsprogrammet såväl gruppvis som enskilt. Vid gruppvisa vägledningar informeras exempelvis om det svenska skolsystemet, valmöjligheter och om genusperspektiv i utbildnings och yrkesval. Eleverna uppmanas också att fundera över vad som är viktigt för dem inför fortsatta utbildningsval. När det gäller individuella möten och samtal med språkintruktions elever framhåller studie- och yrkesvägledarna vikten av att verkligen känna eleven. Detta eftersom eleverna har så olika bakgrund och utbildningsbehov. Motivationshöjande samtal är, enligt vägledarna viktiga i enskilda samtal med eleverna eftersom *"många elever mår dåligt, har gett upp"*.

Vid intervjutillfället med *Omar* framkommer att han fått information av studie- och yrkesvägledare vid fyra olika tillfällen *"när hon [studie- och yrkesvägledaren] kom till klassen"*. Information har enligt *Omar* varit bra, och han vet att han *"behöver ha godkänt i minst tolv ämnen"* för att studera vid ett högskoleförberedande program, vilket är hans mål. *Poyan* säger att *"hela klassen"* fått information från studie- och yrkesvägledare, och att *"det var jättebra för mig"*. Ingen av de båda intervjuade eleverna har vid tillfället för skolbesöket haft enskilda vägledningssamtal.

Medvetna och självständiga val

Rektorn uppger att han *"till viss del"* tror att *Omar* och *Poyan* kan göra medvetna och självständiga val för fortsatt utbildning och att lärarna *"tar ett stort ansvar för detta"*. Rektorn framhåller i sammanhanget också vikten av studie- och yrkesvägledares roll för språkintruktions eleverna *"med tanke på att alla kanske inte hinner in på gymnasiet"* [bli behöriga sökande till nationellt program innan vårterminen det året eleven fyller 20 år].

Omars lärare säger att *Omar* är *"medveten och kan göra självständiga val"* avseende studier och yrkesval. Lärarna uppger att de, med den individuella studieplanen som grund, hjälper honom att formulera utbildningsmål *"både lång- och kortsiktig"*. *Omar*, som har som mål att bli civilingenjör, bekräftar lärarnas utsagor. *Omar* säger i sammanhanget att han kommer att studera vidare vid naturvetenskapligt program i Sunne eller vid en gymnasieskola i Karlstad.

Vid intervjutillfället med *Poyans* lärare framkommer att *Poyan* ännu inte kan göra medvetna och självständiga val för fortsatta studieval och yrkesliv. Det gäller *"att visa på vilka alternativ som finns"*. Detta bekräftas vid intervjutillfället

med Poyan som säger att han "har kunskap om utbildningssystemet, men skulle inte klara att gör självständiga val än".

Integrerad del av utbildningen

I intervjuer med såväl rektorn och studie- och yrkesvägledaren som lärare ges en samstämmig bild av att studie- och yrkesvägledning ges som en integrerad del i utbildningen. Det finns organisatoriska förutsättningar vid exempelvis arbetslagsmöten då det, enligt lärare och studie- och yrkesvägledarna, diskuteras hur undervisningen kan kopplas till framtida studie- och yrkesval för såväl en hel undervisningsgrupp som för en enskild elev. En av studie- och yrkesvägledarna (*samordnaren*) är en del av arbetslaget och deltar därmed vid dess regelbundna möten.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna ges studie- och yrkesvägledning som en integrerad del av deras utbildning, så att de stöds och vägleds inför deras framtida utbildnings- och yrkesval.

Eleverna får goda möjligheter till vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet.

Det finns på skolenheten former så att studie- och yrkesvägledning ges eleverna som en integrerad del av utbildningen. Det finns väl fungerande former för samverkan mellan lärare och studie- och yrkesvägledare.

Sammantaget innebär detta att eleverna ges goda möjligheter att göra medvetna och självständiga val för sin studie- och yrkesinriktning.

3. Bedriver elevhälsan ett hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande elevhälsoarbete i nära samarbete med skolans övriga personal?

Frågeställningen fokuserar på i vilken grad elevhälsan arbetar hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande, och i detta arbete samverkar med övriga personalgrupper på skolenheten. Främst i syfte att stödja elevens utveckling mot målen för utbildningen. Tillgången till elevhälsa bedöms på huvudmannanivå. Frågan om hur elevhälsan arbetar gentemot eleverna bedöms på skolenhetsnivå. Forskning och en identifierad framgångsfaktor pekar på vikten av att det finns samsyn i förhållningssätt där all personal tar ett gemensamt ansvar och att de nyanlända eleverna är hela skolans angelägenhet.³

³ Redovisning av plan för genomförande av insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever och vid behov elever med annat modersmål än svenska, Regeringsuppdrag 2015 (Dnr 2015:779), Skolverket

Tillgång

Elevhälsan vid skolenheten består av skolsköterska, två kuratorer och specialpedagog. Skolpsykolog och skolläkare avropas från den *centrala elevhälsan* vid behov. En av kuratorerna arbetar enbart med elever vid språkintruktionsprogrammet.

Rektorn uppger att kuratorsfunktionen är förstärkt inför det här läsåret, men *"det ser bättre ut på pappret än i verkligheten"*. Det finns ett behov av kurators handledande roll som handledare för personal vid språkintruktionsprogrammet. Dessutom uppger rektorn att skolenheten är underbemannade avseende skolsköterska och specialpedagogisk kompetens. Skolsköterskan hinner inte med hälsobesöken i den takt som är önskvärd, vilket bekräftas vid intervju tillfälle med skolsköterskan. Dessutom finns det, enligt rektorn, behov av en heltidsanställd specialpedagog på språkintruktionsprogrammet. Verksamhetschefen uppger att han inte fått andra besked än att de kompetenser eleverna vid språkintruktionsprogrammet behöver finns i elevhälsan. De politiska företrädarna uppger dock, utan närmare beskrivning, att de *"fått signaler från elevhälsan om att trycket har ökat"*.

Elevhälsans representanter berättar att de presenterat sig och sina funktioner för undervisningsgrupperna på språkintruktionsprogrammet. Omar och Poyan uppger att de känner till att det finns skolsköterska, kurator och läkare i skolan.

Hälsofrämjande arbete

Eleverna vid språkintruktionsprogrammet omfattas, enligt rektorn, av elevhälsans hälsofrämjande arbete. Elevhälsans representanter ger i sammanhanget ett flertal exempel på hälsofrämjande arbete. Skolsköterskan och kuratorn ger exempel på att vid läsårets intruktionsvecka sam-talar de med eleverna om hygien, droger, sömn och stress. *"Detta sker på olika språk"* [tolkstöd]. På sommarskolan (2016) undervisade en av kuratorerna eleverna om sömn och stress. Som underlag för detta berättar kuratorn att han *"använde ett häfte översatt till arabiska och dari, som innefattade basgrejer som eleverna inte känner till"*. Ett ytterligare exempel är att skolsköterskan berättar om de *"tjejgrupper"* hon träffar för att informera om hygienartiklar och sex och samlevnad. Dessutom är en pilotklass utsedd att undervisas om *"livet, relationer, beteende och sex och samlevnad"* under medverkan av representanter för elevhälsan, barnmorska, drogsamordnare i kommunen och representanter för HVB- hem (hem för vård eller boende). Skolsköterskan framhåller vid intervju tillfälle att hälsosamtalen som genomförs i samband med hälsobesöken är ett exempel på elevhälsans hälsofrämjande arbete. De båda eleverna uppger att de haft sådana samtal.

Förebyggande arbete

Rektorn och representanter för elevhälsan ger en samstämmig bild av skolenhetens förebyggande arbete för att minska risken för ohälsa hos eleverna vid språkintruktionsprogrammet. Det genomförs exempelvis regelbundna träffar mellan elevhälsan och representanter för elevboenden och socialtjänsten för att gemensamt arbeta för att förebygga elevers sömnproblem. Ett annat exempel är en av kuratorernas undervisning, med tolkstöd, om sömn och stress för sårbara elever som exempelvis befinner sig i en asylprocess. Enligt kuratorn handlar en del av det förebyggande arbetet om *"vad eleverna själva kan göra"*.

Både Omar och Poyan bekräftar att de omfattas av elevhälsans förebyggande arbete gällande exempelvis stress och trauma, värdegrund och kränkning. Omar berättar att han talat med *"någon"* vid elevhälsan om hur han kan förebygga stress, oro eller sömnproblem.

Åtgärdande arbete

När det gäller behov av åtgärdande arbete för sårbara elever berättar rektorn att detta tas upp vid elevhälsoteamets (EHT) regelbundna möten. Det handlar exempelvis om sömnproblematiken, *"som kuratorn arbetar med"*. Det kan också handla om åtgärder för elever som *"självmedicinerar"*, vilket enligt rektorn inte är ovanligt.

En av kuratorerna berättar att behovet av åtgärdande arbete med elevers sömnproblem var och är stort. Kuratorn berättar vidare att *"nu kommer alla problem som rör den här elevgruppen, de lider ju av asylprocessen vilket innebär en ökning av dåligt mående"*.

När det gäller åtgärdande arbete för sårbara elever framhåller elevhälsan i sammanhanget att det gäller att utreda vilka elever som ska vidare till olika instanser, exempelvis BUP (barn och ungdomspsykiatri) och LSS (lag om stöd och service för vissa funktionshindrade).

Elevhälsans samarbete med skolans personal

Såväl lärare som elevhälsans representanter berättar att det regelbundet finns organiserade förutsättningar [arbetslagsmöten och klasskonferenser] för samarbete mellan elevhälsan och lärare vid språkintruktionsprogrammet. Skolsköterskan och kuratorerna uppger att de inte är med vid samtliga arbetslagsmöten, men på förekommen anledning då det överförs information om enskilda elever lärarna. Samordnaren, som också är en del av skolans elevhälsoteam och skolans ledningsgrupp, är dock, enligt intervjuad skolpersonal, med vid arbets-

lagsmöten och klasskonferenser. På så sätt ges det, enligt rektorn, förutsättningar för regelbunden samverkan och överförande av information mellan elevhälsan och skolans övriga personal.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att elevhälsans hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande elevhälsoarbete är väl fungerande och i samarbete med skolenhetens övriga personal.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att granska om elevernas utbildningsbehov på språkin introduktion till-godoses, och om eleverna på detta program får stöd och vägledning under sin utbildning och inför fortsatta studier och yrkesliv.

För att uppfylla detta syfte ska följande frågeställningar besvaras:

- 1) Utformas utbildningen så att den är flexibel och anpassas efter elevernas skiftande förkunskaper och utbildningsbehov, med avseende på studietakt, omfattning och innehåll?
- 2) Får eleverna studie- och yrkesvägledning som en integrerad del av deras utbildning, så att de stöds och vägleds inför deras framtida utbildnings- och yrkesval?
- 3) Bedriver elevhälsan ett hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande elevhälsoarbete i nära samarbete med skolans övriga personal?

Metod och material

Granskningsdesignen utgår från två elevers skolsituation på språkin introduktionsprogrammet. Information till granskningen samlas in genom dokumentstudier i form av verksamhetsredogörelse och annan dokumentation från skolenheten som belyser arbetet inom språkin introduktionsprogrammet. Dokumentstudier kompletteras med intervjuer med elever, pedagoger, elevhälsa, handledare, studie- och yrkesvägledare, rektor samt representanter för huvudmannen.

Skolinspektionen har inför granskningsbesöket begärt att få ta del av den dokumentation som finns kring eleverna i form av plan för utbildningen, individuell studieplan samt underlag av bedömningar av elevens kunskaper för upprättande av planen samt elevernas schema. Skolinspektionen har också begärt få in dokumentation av gymnasieenhetens systematiska kvalitetsarbete avseende språkin introduktionsprogrammet samt eventuell information avseende språkinformationsprogrammet på skolan som kan vara av vikt för granskningen.